

ĐỀ THI HỌC KÌ 2 – ĐỀ 5

MÔN: NGỮ VĂN - LỚP 10

BỘ SÁCH: CHÂN TRỜI SÁNG TẠO

Thời gian làm bài: 90 phút

I. ĐỌC HIỂU (6đ)

Học sinh đọc văn bản sau và trả lời các câu hỏi phía dưới

DƯỚI BÓNG HOÀNG LAN: TRUYỆN NGẮN GỢI NGHĨ

(Vũ Hà Minh)

Về truyện ngắn Dưới bóng hoàng lan (DBHL), nhà phê bình Vũ Ngọc Phan trong Nhà văn hiện đại đã viết: *“Trong tập Sợi Tóc, có tất cả 5 truyện, thị trù truyện DBHL không có gì đặc sắc, còn những truyện Tối Ba Mươi, Cô Hàng Xén, Tình Xưa, Sợi Tóc, đều là những truyện vào hạng những đoản thiên tiêu thuyết đáng kể là hay nhất trong văn chương Việt Nam”*.

Với lời bình trên, nhà phê bình Vũ Ngọc Phan có lẽ là một trong những độc giả đầu tiên đương thời với nhà văn Thạch Lam thừa nhận tài năng của tác giả hàng đầu ấy của văn xuôi Việt Nam. Thế nhưng không hiểu vì sao lại có lòng trong đó một phủ nhận: *trừ truyện Dưới bóng hoàng lan không có gì đặc sắc?*

Dưới bóng hoàng lan là truyện ngắn không có cốt truyện. Nó không kể một câu chuyện. Nó sâu xa gợi nghĩ. Thời gian đọng lại, không gian tĩnh, nhưng hé lộ kín đáo bi kịch đời người mà độc giả phải đọc kỹ mới cảm được.

“Thanh lách cánh cửa gỗ để khép, nhẹ nhàng bước vào”, câu ấy, mở đầu DBHL đã đáng kể là một trong những câu mở truyện ngắn bậc thầy. Ngắn và

gọn, đơn giản, thật thế, mà kỳ thực khó lòng viết ra nổi. Một câu như không, song chắc chắn nhà văn đã phải rất kỳ công. Bởi khó hàng đầu của một truyện ngắn là câu không là do câu đầu truyện quyết định.

Với dạng truyện không cốt truyện thì câu mở truyện lại càng trọng hơn, càng đòi hỏi công phu và thực tài của nhà văn hơn. Trong câu mở của DBHL, từng từ một được lựa chọn không chỉ theo nghĩa mà còn bằng âm để tạo nên cả nhịp điệu cả tiếng động cho câu. Câu mở như thế đưa người đọc vào ngay cái thần của truyện là nỗi nao nao mơ hồ, băng khuâng và âm thầm.

Truyện ngắn kiệm lời, chỉ gợi ý, khiến người đọc phải tự ngẫm ra. *Thanh nghẹn họng; mãi chàng mới cất được tiếng gọi khẽ: Bà ơi.* Một nỗi đau buồn thoáng nhanh trong câu ấy, tác giả không lộ rõ ra, Thanh là chàng trai mồ côi cha mẹ một bà một cháu quần quýt nhau. Thanh ra tỉnh làm rồi đi về hàng năm, các ngày nghỉ. Lần trở về này đã cách kỳ trước hai năm. Có phải đời sống thị thành đã nhiều lúc khiến Thanh quên bằng người bà tóc bạc phơ đang sống những ngày cuối cùng trong đời mỗi mắt trông chờ anh? Đáp lại tiếng gọi Bà ơi, một cái bóng lẹ làng từ trong vạt ra, rơi xuống mặt bàn. Thanh định thần nhìn: con mèo của bà chàng... Thanh mỉm cười lại gần vuốt ve con mèo: “Bà mày đâu?”

Chón Thanh về mọi thứ đều già cỗi và không đổi. Thời gian như quay ngược lại, không gian đứng lặng. Phong cảnh vẫn y nguyên, gian nhà vẫn tịch tịch và bà chàng vẫn tóc bạc phơ và hiền từ. Trong cảnh bình yên và thông thả của chón xưa, một hình ảnh tươi mát hiện lên. *Cô thiếu nữ xinh xắn trong tà áo trắng, mái tóc đen lánh buông trên cổ nhỏ, bên cạnh mái tóc bạc trắng của bà chàng.*

Cuộc đời các nhân vật của DBHL dường như hoàn toàn êm ả trôi xuôi. Tuy nhiên vẫn có cái gì đó bất an mà truyện buộc ta phải nghĩ tới. Những tình huống hiền lành này sẽ kéo dài được bao lâu? Liệu Thanh có thể cứ đều đều hàng năm trở về nơi bình yên và thông thả này? Rồi đây Thanh và cô Nga lóng giềng sẽ

gắn bó lâu dài hay chỉ là gặp lại nhau vậy thôi rồi ngày mai chàng lại ra đi? Đã phải là tình yêu chưa khi cô Nga nói khe khẽ: Những ngày em đến đây hái hoa, em nhớ anh quá. Văn Thạch Lam đặc biệt hay ở những lời thân thương vô cùng giản dị như thể của con người. *Thanh chẳng biết nói gì; chàng vít một cành lan xuống giữ trong tay để Nga tìm hoa, rồi nhẹ nhàng buông ra cho cành lại cong lên. Và trong đêm khuya khi sắp chia tay: Không lưỡng lự, Thanh cầm lấy tay Nga, để yên trong tay mình, Nga cũng đứng lên yên lặng. Lâu lâu, Nga rút tay khẽ nói: Thôi, em về. Thanh đi trở vào rất thong thả. Có cái gì dịu ngọt chẳng to ở đâu đây, khiến chàng vương phải. Chàng đến trường kỷ ngồi ở bên đèn.*

Câu cuối này ngấm vào lòng người bởi nỗi buồn vô hạn và không lời của nó. Người đọc đương thời với Thạch Lam có thể chỉ cảm thấy thương và buồn cho mối tình chưa kịp ngỏ lời, mối tình quá đổi mong manh, mơ hồ, thoang thoảng như hương hoàng lan trong bóng vườn xưa. Buồn và lãng mạn, văn hay, thật vậy, nhưng chỉ thế thôi, chẳng có chuyện gì, nên người ta dễ cho rằng DBHL không có gì đặc sắc.

Tuy nhiên một nhà văn lớn như Thạch Lam không bao giờ lại cất công viết một cái gì vô thưởng vô phạt. Chắc chắn ông viết DBHL bởi ông cảm thấy một cái gì đó, một cái gì đó không thấy được và không hiểu được nhưng rõ ràng là đang ập tới, đã cận kề những tháng ngày dường như là cực kỳ tĩnh lặng của buổi đương thời cuộc đời ông. Vì vậy nỗi buồn của DBHL thực ra là nỗi đau thương, một nỗi đau thương âm thầm, một niềm tiên cảm về cuộc đời tác giả và cả hoàn cảnh của đất nước nửa những năm tháng sau đó. Thật sự là nỗi đau buồn, dù rằng không thể nhận thấy. *Tới cổng, Thanh còn đứng lại nhìn cây hoàng lan và các cây khác trong vườn. Bác Nhân nhanh nhẩu cầm đỡ va ly cho chàng. Thanh dặn khẽ: Bảo tôi có lời chào cô Nga nhé. Mối tình không ngỏ lời, không tiễn đưa, không gặp được nhau lần cuối. Tất cả đều trở thành những mảnh trời xanh tan tác. Thanh cúi nhìn bóng chàng lay động trong lòng bể với mảnh trời xanh tan tác. Không lẽ đây không phải là lời dự báo, không phải là điềm báo trước?*

Đi sâu vào sở trường của mình là miêu tả những tâm trạng đời người đơn lẻ, nhưng nhờ vậy mà ngòi bút Thạch Lam vô hình trung đã thể hiện được một phần tâm trạng của cả một thời. Bóng hoàng lan đây là bóng mát cuối cùng của thời quá khứ. Một chốn bình yên và thông thả cho người bộ hành trẻ tuổi trên dọc đường đời. Nhưng là một chốn bình yên không bao giờ còn có lại, chỉ ít là với riêng cuộc đời nhà văn.

(<https://by.com.vn/Rzr7K>)

Câu 1: Văn bản trên thuộc thể loại nào? Chỉ ra dấu hiệu nhận biết

- A. Văn bản truyện, kể về một người bạn
- B. Văn bản nghị luận xã hội, bàn về cách đánh giá một tác phẩm thơ
- C. Văn bản nghị luận văn học, đánh giá giá trị tác phẩm thơ
- D. Văn bản kí, ghi lại hành trình nhận thức của tác giả

Câu 2: Đâu không phải nội dung của văn bản “Dưới bóng hoàng lan: truyện ngắn gợi nghĩ”?

- A. Không có cốt truyện
- B. Êm ả trôi xuôi nhưng bất an
- C. Đau thương âm thầm
- D. Nghệ thuật xây dựng nhân vật

Câu 3: Dòng nào sau đây nói lên cách mở đầu đặc biệt của văn bản “Dưới bóng hoàng lan: truyện ngắn gợi nghĩ”?

- A. Dẫn ý kiến của nhà phê bình để kết nối vào luận đề

B. Kể chuyện về nhà phê bình để bàn luận

C. Vào luận đề bằng thủ pháp đối lập

D. Vào luận đề bằng cách nêu ý kiến

Câu 4: Đoạn văn bản từ “Thanh lách cánh cửa... đến do câu đầu truyện quyết định” chứa những yếu tố nào thuộc văn bản nghị luận?

A. Dẫn chứng + lí lẽ

B. Lí lẽ + luận điểm

C. Dẫn chứng + nêu luận điểm + lí lẽ

D. Dẫn chứng

Câu 5: Văn bản “Dưới bóng hoàng lan: truyện ngắn gợi nghĩ” đã gợi nghĩ về điều nào sau đây?

A. Một nỗi đau buồn thoáng nhanh

B. Cuộc đời nhân vật êm ả trôi xuôi nhưng bất an

C. Một cái gì đó không thấy được nhưng rõ ràng là đang ập tới, đã cận kề

D. Tất cả các ý trên

Câu 6: Đoạn văn bản từ “Truyện ngắn kiếm lời... đến mỗi mắt trông chờ anh?” có vai trò như thế nào đối với toàn văn bản?

A. Làm sáng lên luận điểm: Truyện ngắn kiếm lời, chỉ gợi ý

B. Đoạn có vai trò quan trọng nhất trong văn bản làm sáng lên luận đề: “truyện ngắn gợi nghĩ”

C. Làm sáng lên luận điểm: Một nỗi đau buồn thoáng nhanh

D. Là lí lẽ làm sáng tỏ ý: Chôn Thanh về mọi thứ đều già cỗi và không đổi

Câu 7: Dẫn chứng: “Thanh cúi nhìn bóng chàng lay động trong lòng bề với mảnh trời xanh tan tác” để làm sáng tỏ luận điểm nào sau đây?

A. Cuộc đời các nhân vật của DBHL dường như hoàn toàn êm ả trôi xuôi

B. Truyện không có cốt truyện

C. Nỗi buồn của DBHL thực ra là nỗi đau thương, một nỗi đau thương âm thầm

D. Bóng hoàng lan là bóng mát cuối cùng

Câu 8: “Những tình huống hiên lành này sẽ kéo dài được bao lâu? Liệu Thanh có thể cứ đều đều hàng năm trở về nơi bình yên và thong thả này?” là:

A. Câu chứa luận điểm

B. Lý lẽ

C. Dẫn chứng

D. Nêu luận đề

Câu 9: Em thích nhất nhận định nào về tác phẩm Dưới bóng hoàng lan? Vì sao?
(0.5đ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Câu 10: Có thể thay đổi trật tự các luận điểm chính trong văn bản “Dưới bóng hoàng lan: truyện ngắn gợi nghĩ” không? Vì sao?(0.5đ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Câu 11: Văn bản “Dưới bóng hoàng lan: truyện ngắn gợi nghĩ giúp em nhận thức thêm điều gì về bối cảnh văn hóa, xã hội thời Thạch Lam sống? (1đ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

II. VIẾT (4đ)

1. Đọc ngữ liệu sau và trả lời câu hỏi a,b (1đ)

Văn bản 1

Tiếp cận cấu trúc bề mặt tác phẩm: ...
Người bình thơ cũng có thể bình một câu, vài ba câu, một đoạn, một khổ thơ bất kỳ nào đó trên văn bản bài thơ, miễn là số lượng từ bình cần bảo đảm đủ yêu cầu của một tác phẩm bình thơ trong quan hệ tương ứng hợp lý với bài thơ. Thí dụ, đơn vị tác

Văn bản 2

Tiếp cận trực tiếp ý nghĩa tác phẩm: Đây là phân tiếp cận chính, quan trọng nhất. Nếu hai cách tiếp cận vừa nêu nghiêng về mặt cơ học, hoặc chỉ chú ý về một khía cạnh nhất định, thì cách tiếp cận thứ ba này đi thẳng vào bản chất nghệ thuật của tác phẩm. Ý nghĩa tác phẩm có thể là tạm phân ra

phẩm thơ nhỏ nhất là một câu thơ (Tôi đứng về phe nước mắt – Dương Tường) thì không thể chỉ dùng một câu văn ngắn thông thường để bình. Một câu có thể là một tác phẩm thơ ở dạng đặc biệt, nhưng khó chấp nhận một tác phẩm bình chỉ vắn vẹn một câu văn với ngữ pháp và độ dài thông thường.

ba loại: ý nghĩa về nội dung, cảm hứng, tư tưởng, vấn đề; ý nghĩa nghệ thuật (tứ thơ, ngôn ngữ thơ, hình ảnh thơ, giọng điệu thơ, câu thơ...); ý nghĩa tổng hợp cả nội dung và nghệ thuật nói trên. Tứ thơ và tinh thần bài thơ là hai yếu tố cần xem trọng đầu tiên.

(<http://by.com.vn/ZdDwH>)

(<http://by.com.vn/ZdDwH>)

a. Xác định điểm chung của 2 đoạn văn bản trên

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b. Khi đánh giá, phân tích một tác phẩm văn học, ta cần tiếp cận cấu trúc bề mặt tác phẩm hay tiếp cận trực tiếp ý nghĩa tác phẩm? Vì sao?

Blank writing area with horizontal dotted lines for text entry.

-----Hết-----

- Học sinh không được sử dụng tài liệu.
- Giám thị không giải thích gì thêm.

Loigiaihay.com